

आम्ही भारताचे लोक

भारतीय संविधान जवळजवळ पूर्ण झाले होते. पण अजूनही एक प्रश्न बाकी होता—या ऐतिहासिक ग्रंथाच्या प्रस्तावनेची सुरुवात नेमकी कशी करायची?

○ संविधान सभेत चर्चा सुरू होती. H.V. कामथ नावाचे एक सदस्य म्हटले—“सुरुवात ‘In the name of God’—म्हणजे ‘ईश्वराच्या नावाने’—अशी करूया!”

○ आसामचे रोहिणी कुमार चौधरी म्हणाले—“ईश्वर नाही, तर देवीच्या नावाने करूया. आमच्याकडे कामाख्या देवी फार प्रसिद्ध आहेत.”

कामथ थोडे वैतागून म्हणाले—“ईश्वराच्या नावाने करण्यास काय हरकत आहे?”

चौधरी म्हणाले—“देवीच्या नावाने करण्यात काय अडचण आहे?”

सक्सेना नावाच्या एका सदस्याने म्हटले—“आपण गांधीजींच्या नावाने सुरुवात करूया आणि संविधान गांधीजींना समर्पित करूया.” पण गांधीजींना मानणाऱ्यांनीच याला विरोध केला.

बऱ्याच लोकांनी स्पष्ट मत मांडले—“याची सुरुवात ‘We the People of India—आम्ही भारताचे लोक’ या शब्दांनीच झाली पाहिजे.”

सभागृहात गोंधळ माजला. मतभेद तीव्र झाले. आता काय करायचे?

मग ठरले—चला, मतदान करूया. प्रस्ताव असा होता—“ज्यांना ईश्वर, देवी, गांधीजी हवेत त्यांनी त्यांच्या बाजूने मत द्यावे; आणि ज्यांना लोक हवेत त्यांनी ‘लोकांच्या’ बाजूने मत द्यावे!” मतदान पूर्ण झाले.

काय झाले असेल? आश्चर्य म्हणजे—ईश्वराच्या बाजूने 41 मते पडली, आणि “आम्ही भारताचे लोक” या विचाराच्या बाजूने 68 मते पडली.

○ त्याच क्षणी ठरले—भारताचे खरे मालक कोण?—“आम्ही—भारताचे लोक!”

○ ही फक्त सुरुवात नव्हती, हा एक फार मोठा बदल होता. कारण त्या क्षणापर्यंत प्रत्येक जण स्वतःची ओळख “मी” म्हणून करत होता—मी मराठी, मी पंजाबी, मी हिंदू, मी मुस्लिम, मी दलित, मी स्त्री, मी पुरुष... पण त्या दिवशी संविधानाने प्रत्येक “मी” जोडून “आम्ही” बनवले. आणि हीच आहे—भारतीय संविधानाची आत्मा!

○ डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी म्हटले होते—“संविधान आपल्याला काय देईल? विधिमंडळ, सरकार, न्याय-व्यवस्था—पण त्यात खरी प्राणवायु फुंकणारे शब्द आहेत—‘आम्ही भारताचे लोक!’”

○ “हा देश सगळ्यांचा आहे—सर्व धर्मांचा, सर्व भाषांचा, सर्व जातींचा आहे. ही विविधता हीच भारताची खरी ताकद आहे!” आजही भारतात 4000 पेक्षा जास्त समुदाय आहेत. पण हे संविधान आपली सामूहिक ओळख आहे. संविधान सर्वांना समान अधिकार देते. **आम्ही भारताचे लोक** ठरवू की हा देश कसा चालेल.